Утверждено
постановлением Правительства
Кыргызской Республики
от 3 февраля 2004 года N 53

ПОЛОЖЕНИЕ
об образовательной организации высшего профессионального образования Кыргызской Республики

I. Общие положения
II. Порядок создания, реорганизации и ликвидации вузов
III. Структура высших учебных заведений
IV. Учебная деятельность вуза
V. Научная деятельность вуза
VI. Студенты, слушатели, аспиранты, докторанты и соискатели вузов
VII. Работники вузов
VIII. Финансовая и хозяйственная деятельность вузов
IX. Общественные организации, действующие в вузах
X. Международная и внешнеэкономическая деятельность вузов

I. Общие положения

1.1. Положение об образовательной организации профессионального образования Кыргызской Республики (далее Положение) разработано в порядке реализации Закона Кыргызской Республики "Об образовании".

1.2. Образовательная организация высшего профессионального образования Кыргызской Республики (далее вуз) - учебно-научная организация, созданная в соответствии с Законом Кыргызской Республики "Об образовании", и целях реализации профессиональных образовательных программ высшего, послевузовского и дополнительного профессионального образования, а также программы среднего профессионального и среднего общего образования.

Вуз имеет статус юридического лица, самостоятельный баланс и печать, со своим наименованием.

Статус вуза определяется в зависимости от его вида, организационно-правовой формы, наличия государственной аккредитации (аттестации) и включается в его наименование.

Наименование вуза устанавливается при создании и изменяется в обязательном порядке при изменении его статуса.

Вновь созданный вуз, кроме исключительных случаев, первоначально получает статус института. Изменение статуса и наименования вуза осуществляется по результатам его государственной аккредитации (аттестации).

1.3. Главными задачами вуза являются:

- удовлетворение потребностей личности в интеллектуальном, культурном и нравственном развитии посредством получения высшего или послевузовского профессионального образования;
- развитие фундаментальных и прикладных наук и искусств посредством совместной творческой деятельности научно-педагогических работников и обучающихся, использование полученных результатов в образовательном процессе;
- подготовка, переподготовка и повышение квалификации специалистов с высшим образованием, а также научно-педагогических кадров высшей квалификации;
- формирование у обучающихся гражданской позиции и творческой активности;
- сохранение и приумножение нравственных, культурных и научных

ценностей общества;

- распространение знаний среди населения, повышение интеллектуального потенциала государства;
- выполнение государственного заказа на подготовку кадров в государственных вузах.

1.4. Высшее образование базируется на среднем общем или среднем профессиональном образовании и реализуется в университетах, академиях, институтах и специализированных вузах (консерватория, высшее военно-учебное заведение и др.).

Университет - вуз, который:

- реализует программы высшего и послевузовского образования по широкому спектру направлений (специальностей) подготовки;
- выполняет фундаментальные и прикладные исследования по широкому спектру наук;
- осуществляет подготовку, переподготовку специалистов, повышение квалификации работников с высшим образованием, а также подготовку научных и научно-педагогических работников (кандидатов и докторов наук);
- является научным и научно-методическим центром по профилю своей деятельности.

Академия - вуз, который:

- реализует образовательные программы высшего и послевузовского образования по отраслям научной деятельности;
- выполняет фундаментальные и прикладные исследования по отраслям науки или культуры;
- осуществляет подготовку, переподготовку специалистов, повышение квалификации работников с высшим образованием, а также подготовку научных и научно-педагогических кадров;
- является научным и научно-методическим центром по отраслям своей деятельности.

Институт - вуз или структурное подразделение университета, академии, который (которое):

- реализует образовательные программы высшего образования и образовательные программы послевузовского образования;
- осуществляет подготовку, переподготовку специалистов, повышение квалификации работников с высшим образованием, подготовку научных и научно-педагогических кадров для определенной области профессиональной деятельности;
- выполняет научные исследования как фундаментального, так и прикладного характера по профилю подготовки специалистов.

Специализированный вуз (консерватория, высшее военное училище и др.) - узкопрофильный вуз, который:

- реализует образовательные программы высшего образования и образовательные программы послевузовского профессионального образования;
- осуществляет подготовку, переподготовку и повышение квалификации работников с высшим образованием, научных и научно-педагогических кадров для определенной области профессиональной деятельности;
- выполняет прикладные научные исследования.

1.5. Вуз независимо от формы собственности подконтролен Министерству образования и культуры Кыргызской Республики.

1.6. Устав вуза разрабатывается на основе Закона Кыргызской Республики "Об образовании", других нормативных правовых актов Кыргызской Республики и настоящего Положения.

Устав вуза утверждается учредителем (учредителями) и в установленном законодательством Кыргызской Республики порядке проходит государственную регистрацию в качестве юридического лица. В таком же порядке вносятся изменения и дополнения в устав вуза.

1.7. Общее руководство вузом в части учебной, научно-исследовательской, методической работы, комплектования и подготовки научно-педагогических кадров осуществляют выборный орган - ученый совет, а органи-

зационной и финансовой деятельности - попечительский совет и финансовый комитет.

См.:
приказ Минобразования КР от 31 декабря 2004 года N 888/1 "О Попечительском совете вуза"

1.8. Порядок избрания и организация деятельности ученого совета, попечительского совета и финансового комитета, их состав и полномочия определяются уставом вуза, на основании соответствующего положения и нормативных правовых актов Кыргызской Республики.

1.9. Непосредственное управление вузом осуществляет руководитель (ректор, президент, начальник, директор).

Руководитель государственного вуза избирается сроком на 5 лет из числа специалистов, имеющих ученую степень, соответствующих профиля и квалификации, на альтернативной основе, тайным голосованием, на общем собрании профессорско-преподавательского состава и утверждается в должности Министерством образования и культуры Кыргызской Республики.

Проректоры по учебной работе государственного вуза назначаются по представлению руководителя вуза Министерством образования и культуры Кыргызской Республики.

Руководители структурных подразделений государственных вузов назначаются из числа специалистов вузов, имеющих ученую степень, соответствующих профиля и квалификации, на контрактно-конкурсной основе в порядке, установленным уставом вуза.

В случае нарушений руководством государственного вуза законодательства Кыргызской Республики в области учебной, научной, финансово-хозяйственной деятельности и работе с кадрами, выявленных в установленном порядке, руководитель может быть отозван с должности досрочно органом государственного управления, в введении которого находится данный вуз, по согласованию с Министерством образования и культуры Кыргызской Республики.

Руководитель государственного вуза отзывается досрочно с должности и в случае, если вуз не прошел государственную аккредитацию (аттестацию) или снижается его статус. При досрочном отзыве руководителя государственного вуза освобождаются от должностей и его заместители, которые непосредственно отвечают за соответствующий участок работы.

Порядок избрания и отзыва руководителя государственного вуза определяется соответствующим Положением, утверждаемым Правительством Кыргызской Республики.

Руководители вузов, реализующих профессиональные образовательные программы для Вооруженных Сил Кыргызской Республики, министерств и иных органов исполнительной власти, в которых законодательством Кыргызской Республики предусмотрена военная служба, назначаются по решению учредителя или приказом соответствующего ведомства.

Непосредственное управление негосударственным вузом осуществляет руководитель (ректор, президент, начальник, директор), который назначается учредителями из числа специалистов, имеющих ученую степень, соответствующих профиля и квалификации. Процедура назначения и отзыва, а также полномочия руководителя негосударственного вуза определяются учредителями в соответствии с Законом Кыргызской Республики "Об образовании" и иными нормативными правовыми актами Кыргызской Республики и фиксируются в уставе вуза.

1.10. **Руководитель (ректор, президент, начальник, директор) вуза:**

- несет ответственность за результаты деятельности вуза, соответствие качества образования и подготовки специалистов требованиям государственных образовательных стандартов, за результаты научной, финансовой и хозяйственной деятельности вуза;
- действует в соответствии с законодательством Кыргызской Респуб-

лики от имени учебного заведения, представляет его во всех организациях, распоряжается его имуществом и денежными средствами, заключает договоры, выдает доверенности, открывает счета в банках и является распорядителем кредитов;

- формирует в соответствии с уставом вуза его кадровый состав и структуру;

- в пределах компетенции вуза издает приказы, даст указания, обязательные для выполнения всеми работниками и обучающимися;

- исполняет другие функции и правомочия, предусмотренные уставом вуза.

1.11. Вуз самостоятелен в принятии решений и осуществлении действий, вытекающих из его устава. Вмешательство органов государственной власти и управления в организацию учебного процесса, научной и хозяйственной деятельности вуза допускается только в случаях, предусмотренных нормативными правовыми актами Кыргызской Республики.

1.12. Вуз осуществляет оперативный бухгалтерский и статистический учет результатов своей деятельности и в установленном порядке представляет отчетность в органы государственного управления, в введении которого он находится, и учреждения статистики.

II. Порядок создания, реорганизации и ликвидации вузов

2.1. Учредителями вуза могут быть органы государственной власти и местного самоуправления, юридические и физические лица, при условии соблюдения государственных образовательных стандартов, иностранные государства, международные организации в соответствии с международными договорами.

2.2. Вузы, реализующие профессиональные образовательные программы для Вооруженных Сил Кыргызской Республики, министерств и иных органов исполнительной власти, в которых законодательством Кыргызской Республики предусмотрена военная служба, создаются Президентом Кыргызской Республики.

2.3. Учредителями государственных вузов являются Правительство Кыргызской Республики, Министерство образования и культуры Кыргызской Республики, иные министерства и государственные комитеты Кыргызской Республики.

2.4. Негосударственный вуз создается, реорганизуется и ликвидируется учредителями в порядке, установленном Гражданским кодексом Кыргызской Республики, Законом Кыргызской Республики "Об образовании" и иными нормативными правовыми актами Кыргызской Республики.

2.5. Вуз может быть учрежден при наличии соответствующей учебной и материально-технической базы, научно-педагогических кадров, учебно-методического и информационного обеспечения.

2.6. Право на реализацию профессионально-образовательных программ высшего профессионального образования (кроме послевузовских) вновь создаваемый вуз получает с момента получения им лицензии на образовательную деятельность, а право на присвоение квалификаций и академических степеней и выдачу документов об образовании государственного образца - после государственной аккредитации (аттестации), право юридического лица в части ведения финансово-хозяйственной деятельности - с момента его государственной регистрации в качестве юридического лица.

2.7. Право на реализацию программ послевузовского образования (подготовка соискателей, аспирантов, докторантов и др.) вуз получает после прохождения государственной аккредитации (аттестации).

2.8. Лицензирование вузов проводится в целях проверки наличия учебно-методической, материально-технической базы и профессорско-преподавательского состава для ведения образовательной деятельности, а периодично проводимая государственная аккредитация (аттестация) (не более одного раза за 5 лет) подтверждает продолжение действия лицензии и дает

право на выдачу документов об образовании государственного образца. Вузы, не выдержавшие государственную аттестацию, не имеют право выдавать документы об образовании государственного образца.

2.9. Порядок проведения лицензирования, государственной аккредитации (аттестации) вуза и программ устанавливается положениями о лицензировании и о государственной аккредитации (аттестации) вузов, утверждаемые Правительством Кыргызской Республики.

2.10. При реорганизации и изменении структуры вуза и изменении его статуса вносятся соответствующие изменения (дополнения) в устав вуза.

III. Структура высших учебных заведений

3.1. Вузы формируют свою структуру в порядке, установленном настоящим Положением и уставом, в пределах имеющихся у них средств.

3.2. В вузах могут создаваться структурные подразделения со статусом юридического лица или филиалы, с выделением им имущества. **Структурные подразделения вуза не имеют права создавать филиалы и другие подразделения.**

В рамках одного вуза создание дублирующих структурных подразделений (институтов, центров, факультетов и т. д.) для обучения студентов, подготовки и переподготовки кадров по одному направлению или специальности и не допускается.

Все научные, конструкторские, производственные и другие и подразделения вузов обязаны заниматься образовательной деятельностью.

3.3. Структурные подразделения вузов могут реализовывать в установленном порядке образовательные программы среднего общего и среднего, высшего профессионального образования, а также программы дополнительного и послевузовского образования.

Структурные подразделения, реализующие образовательные программы среднего общего и среднего профессионального образования, в вопросах образовательной деятельности должны иметь **правомочия соответствующей образовательной организации.**

3.4. Вуз, включая все его структурные подразделения, функционирует как единый учебно-научно-производственный комплекс.

Вуз несет ответственность за эффективность и качество учебного и научного процессов в создаваемых им структурных подразделениях, а также отвечает по другим обязательствам в порядке, определяемом положениями о структурных подразделениях.

Формы отношений между структурными подразделениями вуза как учебно-научно-производственного комплекса устанавливаются уставом вуза.

3.5. Структурные подразделения со статусом юридического лица и филиалы создаются, реорганизуются и ликвидируются вузом в установленном законодательством Кыргызской Республики порядке.

IV. Учебная деятельность вуза

4.1. Подготовка специалистов в вузах осуществляется в соответствии с Перечнем направлений и специальностей высшего образования Кыргызской Республики, утверждаемым Министерством образования и культуры Кыргызской Республики по согласованию со всеми заинтересованными органами государственного управления.

4.2. Направления или специальности и уровни, предельные нормативы условий реализации профессиональных образовательных программ, а также предельный контингент обучающихся устанавливаются Министерством образования и культуры Кыргызской Республики по итогам лицензирования и государственной аккредитации (аттестации).

4.3. Открытие и финансирование новых направлений или специальности осуществляется учредителем по итогам лицензирования на выполнение требований государственных образовательных стандартов по их содержанию и

условиям организации учебного процесса.

4.4. Вуз осуществляет подготовку кадров как по государственному заказу, финансируемому из республиканского (местного) бюджета, так и по договорам с физическими и юридическими лицами с оплатой стоимости обучения. При любой форме обучения предварительное получение лицензии и выполнение требований государственных образовательных стандартов обязательно.

4.5. Планы подготовки специалистов по государственному заказу определяются Министерством образования и культуры Кыргызской Республики. Планы подготовки специалистов на договорных началах формируются вузом на основании установленного предельного контингента студентов.

4.6. Содержание образования по направлениям или специальностям определяется вузом на основе требований соответствующих государственных образовательных стандартов, соблюдение которых обязательно. Вуз несет в установленном порядке ответственность за невыполнение требований государственных образовательных стандартов, вплоть до снижения его статуса или его реорганизации (ликвидации) в установленном порядке.

4.7. Учебный процесс в вузе строится на педагогически обоснованном выборе средств, форм и методов обучения.

Реализация профессиональной образовательной программ высшего профессиональною образования по заочной, очно-заочной (вечерней), дистанционной форм и в форме экстерната разрешается по тем направлениям или специальностям, по которым вуз проводит обучение по очной форме и по которым не запрещена подготовка по заочной, очно-заочной (вечерней), дистанционной форме и в форме экстерната перечнем, утверждаемым Министерством образования и культуры Кыргызской Республики.

Основные виды занятий по всем формам и уровням образования определяются учебными планами и программами, обеспечивающими выполнение требований государственных образовательных стандартов. Кроме основных видов занятий вузы могут вводить, в виде дополнительных услуг, факультативные и другие виды занятий, направленные на развитие интересов и творческих способностей студентов.

4.8. Языки обучения устанавливаемся вузами, исходя из задач обеспечения высокого качества обучения, удовлетворения запросов студентов и с учетом имеющихся возможностей по кадровому и методическому обеспечению учебного процесса.

4.9. Продолжительность обучения, начало и окончание учебною года, недельная нагрузка студентов обязательными учебными занятиями, сроки и продолжительность экзаменационных сессий и каникул, а также виды практического обучения и формы завершения устанавливаются учебными планами в соответствии с требованиями государственных образовательных стандартов. Длительность аудиторных занятий (академического часа) устанавливается уставом вуза в пределах 40-50 минут.

Организация учебного процесса осуществляется вузом, исходя из обеспечения высокого качества обучения, создания безопасных условий учебы и быта студентов.

4.10. Обучение впервые по профессиональным образовательным программам высшего образования (в том числе в форме экстерната) считается как получение первого высшего образования.

4.11. Знания, профессиональные умения и навыки студентов во всех документах об образовании государственного образца определяются оценками, установленными соответствующими нормативными правовыми актами Кыргызской Республики. Порядок экспертизы и системы оценки знаний, умений и профессиональных навыков студентов на промежуточных этапах обучения устанавливается уставом вуза.

4.12. Студенты, не аттестованные по дисциплинам учебного года, на следующий курс не переводятся.

4.13. Студенты, выполнившие в полном объеме учебный план и программы на уровне требований соответствующего государственного образова-

тельного стандарта, допускаются к государственной аттестации.

По результатам государственной аттестации решается вопрос о присвоении выпускнику квалификации по специальности или академической степени (бакалавр, магистр) по направлениям.

4.14. Порядок проведения государственной аттестации выпускников определяется Министерством образования и культуры Кыргызской Республики.

4.15. Численность учебной группы при государственном финансировании на первом и во втором курсах образования определяется планами приема на соответствующие специальности и направления подготовки, но не менее 20 человек, на последующих курсах образования устанавливается вузом в пределах выделенных объемов финансирования. Численность учебной группы при обучении за счет внебюджетных средств устанавливается вузом в пределах объемов внебюджетного финансирования, но не более 25 человек.

V. Научная деятельность вуза

5.1. Вузы в обязательном порядке проводят фундаментальные и прикладные научные исследования, которые являются основой высокого качества подготовки бакалавров, магистров и специалистов с высшим профессиональным образованием.

5.2. Планирование научной деятельности, финансируемой за счет средств государственного бюджета (государственного заказа на научные исследования и проектные работы), осуществляется вузом в соответствии с утвержденными в установленном порядке научно-исследовательскими (научно-техническими) программами.

Планирование инициативных исследований, научно-исследовательских работ, выполняемых по договорам, а также других видов творческой работы, осуществляется вузом в соответствии с тематическими планами, утверждаемыми руководителем вуза по рекомендации ученого совета.

5.3. Обязательным условием организации научных исследований в вузе является обеспечение интеграции научного и учебного процессов, а также подготовка научно-педагогических кадров в соответствии с полученными по итогам государственной аттестации и государственной аккредитации сертификатами.

VI. Студенты, слушатели, аспиранты, докторанты и соискатели вузов

6.1. Лица, зачисленные в установленном порядке в вуз и получающие высшее образование любого уровня высшего образования, имеют статус студента (курсанта). Студенту выдается студенческий билет и зачетная книжка установленного образца.

6.2. Прием в вуз, перевод, отчисление и восстановление студентов регламентируются нормативными правовыми актами Министерства образования и культуры Кыргызской Республики.

См.:
приказ Минобразования КР от 1 апреля 2004 года N 201/1 "Об утверждении Порядка перевода студентов высших учебных заведений Кыргызской Республики"

Лица, обучавшиеся за счет средств государственного бюджета и отчисленные из вуза по собственному желанию или по уважительной причине, имеют право на восстановление на учебу на той же (бесплатной) основе.

6.3. Порядок приема в вуз определяется правилами приема, утверждаемыми Министерством образования и культуры Кыргызской Республики.

См.:

приказ Минобразования КР от 25 апреля 2005 года N 213/1 "Об утверждении "Порядка приема в высшие учебные заведения Кыргызской Республики"

6.4. По медицинским показателям и в других исключительных случаях студенту вуза предоставляется академический отпуск в порядке, установленном Министерством образования и культуры Кыргызской Республики, с сохранением права отсрочки от призыва в вооруженные силы.

6.5. Для студентов очной формы обучения не менее 2-х раз в учебном году предоставляются каникулы общей продолжительностью не менее семи, но не более 10 недель.

6.6. Студентам дневной формы обучения, получающим образование за счет средств бюджета, выплачивается стипендия в порядке и размерах, устанавливаемых Правительством Кыргызской Республики.

Студенты, обучающиеся по договорам с юридическими и физическими лицами, вправе получать стипендии за счет направившей на обучение стороны в соответствии с условиями, оговариваемыми в договорах.

6.7. Студенты вузов имеют право на:

- получение знаний и профессиональных умений не ниже требований соответствующего государственного образовательного стандарта;
- выбор по согласованию с соответствующими подразделениями вуза в рамках государственного образовательного стандарта набора курсов по выбору и специализаций, предлагаемых учебным заведением;
- посещение на платной основе дополнительных видов занятий, проводимых в данном учебном заведении, в порядке, предусмотренном его уставом;
- переход на продолжение обучения по другой профессиональной образовательной программе или в другой вуз в порядке, определяемом Министерством образования и культуры Кыргызской Республики;
- индивидуальный график обучения и сдачу экзаменов экстерном в порядке, установленном Министерством образования и культуры Кыргызской Республики;
- участие во всех видах научно-исследовательских работ, конференциях, симпозиумах, представление к публикации своих работ, в том числе в изданиях вуза;
- пользование учебно-лабораторными помещениями, библиотеками, спортивными сооружениями учебных, научных и других подразделений в порядке, определяемом уставом вуза;
- на отсрочку (при дневной форме обучения) от призыва в вооруженные силы и получение образования по военной специальности в установленном законодательством Кыргызской Республики порядке;
- получение от администрации высшего учебного заведения информации о положении в сфере занятости населения Кыргызской Республики;
- защиту своего человеческого достоинства, свободное выражение собственных взглядов и убеждений, обжалование решений администрации учебного заведения в орган государственного управления образованием и в административные органы;
- участие в обсуждении и решении важнейших вопросов деятельности вузов, в том числе в выборах ректора, через общественные организации и органы управления вузом.

6.8. Студенты обязаны овладеть на уровне требований образовательных стандартов теоретическими знаниями, профессиональными навыками, умением и современными методами научных исследований, выполнять в установленные сроки все виды заданий, предусмотренные учебным планом и программами обучения, соблюдать устав учебного заведения, правила внутреннего распорядка.

6.9. За успехи в учебе, научно-исследовательской и другой работе для студентов устанавливаются различные формы материального и морального поощрения (в том числе именные стипендии) в соответствии с уставом и

в пределах имеющихся у вуза средств.

За невыполнение учебных планов и другие нарушения предусмотренных уставом учебного заведения обязанностей к студентам могут быть применены меры дисциплинарного воздействия, вплоть до исключения из вуза.

Взыскание, в том числе отчисление из вуза, за нарушения правил внутреннего распорядка, может быть наложено на студента после получения от него объяснений в письменной форме.

6.10. Трудоустройство выпускников вузов, обучающихся с отрывом от производства, осуществляется в соответствии с законодательством Кыргызской Республики о труде и занятости населения.

6.11. Слушателями вузов являются лица, обучающиеся в структурных подразделениях довузовской подготовки, повышения квалификации и профессиональной переподготовки, первичной послевузовской подготовки специалистов с высшим медицинским образованием.

Правовое положение слушателей, а также организация их обучения определяются Положениями о соответствующих структурных подразделениях, утверждаемыми руководителями вузов.

6.12. Докторантами являются лица, имеющие ученую степень кандидата наук и зачисленные в докторантуру для подготовки диссертации на соискание ученой степени доктора наук.

Аспирантами являются лица, имеющие полное высшее профессиональное образование и обучающиеся в аспирантуре и подготавливающие диссертацию на соискание ученой степени кандидата наук.

Соискателями являются лица, имеющие полное высшее профессиональное образование, прикрепленные к вузу, имеющему аспирантуру или докторантуру, и подготавливающие диссертацию на соискание ученой степени кандидата наук без обучения в аспирантуре, а также лица, имеющие ученую степень кандидата наук и подготавливающие диссертацию на соискание ученой степени доктора наук.

Правовое положение аспирантов, докторантов и соискателей, а также порядок их обучения определяются Положением о послевузовском образовании в Кыргызской Республике, утверждаемым Правительством Кыргызской Республики.

VII. Работники вузов

7.1. В вузах предусматриваются должности научно-педагогического состава (профессорско-преподавательский состав, научные сотрудники), инженерно-технического, административно-хозяйственного, учебно-вспомогательного, обслуживающего и другого персонала.

7.2. Должности административно-хозяйственного, инженерно-технического, учебно-вспомогательного, обслуживающего и иного персонала замещаются на договорной (контрактной) основе.

Замещение должностей научно-педагогическою состава проводится на контрактно-конкурсной основе. Заключению трудового договора (сроком до 5 лет) предшествует конкурсный отбор. Порядок проведения конкурсов и заключения договоров (контрактов) определяется в соответствии с законодательством о труде Кыргызской Республики.

Прием и увольнение преподавателей и других сотрудников высшего учебного заведения производится в соответствии с трудовым законодательством Кыргызской Республики или на условиях, предусмотренных договором (контрактом).

7.3. Научно-педагогический состав имеет право на:

- определение содержания преподаваемых ими учебных дисциплин в соответствии с требованиями государственных стандартов;
- свободный выбор средств и методов обучения и проведения научных исследований, обеспечивающих высокую эффективность учебного и научного процессов;
- оплачиваемый отпуск в соответствии с законодательством Кыргызс-

кой Республики;

- творческий отпуск для повышения квалификации и написания учебников сроком от 3 месяцев до 1 года. Длительность и периодичность творческого отпуска определяются ученым советом вуза или условиями контракта, в зависимости от целей отпуска и возможности финансового обеспечения;

- соответствующее организационное и материально-техническое обеспечение своей профессиональной деятельности;

- избрание в установленном порядке и участие в выборах ученого совета вуза;

- участие в обсуждении и решении вопросов учебной, научной и других видов деятельности вуза;

- пользование в установленном уставом вуза порядке помещениями и информационными фондами, услугами лабораторий, кабинетов, библиотек, компьютерных классов, учебных и научных учреждений, социально-бытовых, культурных и других подразделений;

- обжалование в установленном законодательством Кыргызской Республики порядке приказов и распоряжений администрации вуза.

7.4. Научно-педагогический состав вуза обязан:

- обеспечивать высокую эффективность учебного и научного процессов и усвоение студентами образовательных программ на уровне требований государственных стандартов;

- развивать у студентов самостоятельность, инициативу, творческие способности, прививать им высокие нравственные нормы, формировать профессиональные качества, гражданскую позицию, способность к жизни и труду в условиях современной цивилизации и демократии;

- постоянно повышать свой уровень образования и квалификации, проводить научные исследования и другие формы творческих работ, активно привлекая к ним студентов, выполнять нормы устава учебного заведения.

7.5. Права и обязанности административно-хозяйственного и иного персонала вуза определяются законодательством Кыргызской Республики о труде, уставом и правилами внутреннего распорядка высшего учебного заведения, должностными инструкциями.

7.6. Подготовка научно-педагогических и научных кадров в вузах осуществляется в следующих формах:

- докторантура (аспирантура, адъюнктура и др.);

- перевод на должности научных сотрудников для подготовки диссертаций на соискание ученой степени доктора наук;

- прикрепление к вузу соискателей для подготовки и защиты диссертации на соискание ученой степени кандидата и доктора наук;

- творческий отпуск для завершения работ над диссертацией.

Переподготовка и повышение квалификации научно-педагогических кадров осуществляется в установленном порядке на специальных подразделениях вузов, а также в учебных заведениях повышения квалификации и переподготовки кадров.

Порядок организации подготовки научно-педагогических кадров устанавливается Положением о послевузовском образовании в Кыргызской Республике, утверждаемым Правительством Кыргызской Республики.

7.7. Преподаватели вузов могут одновременно с основной должностью выполнять на условиях совмещения должностей дополнительные обязанности заведующего кафедрой, декана (его заместителя), заведующего отделением, аспирантурой, практикой, методического подразделения и др.

Административно-управленческий состав на условиях совмещения должностей может заниматься также педагогической работой. Условия выполнения этих работ обуславливаются трудовым законодательством Кыргызской Республики и нормативными актами Министерства образования и культуры Кыргызской Республики.

VIII. Финансовая и хозяйственная деятельность вузов

8.1. Источниками финансирования вуза являются:

- республиканские и местные бюджеты, за счет которых финансируется подготовка специалистов по государственному заказу;
- средства учредителей и собственные средства, в том числе валютные, от образовательной, консультативной, научно-исследовательской, издательской, производственно-коммерческой и другой, не запрещенной законом, деятельности;
- кредиты государственных и коммерческих банков;
- средства, передаваемые безвозмездно предприятиями, организациями, общественными фондами, частными лицами (в том числе иностранными);
- плата за обучение;
- средства, получаемые по договорам с юридическими и физическими лицами на подготовку кадров;
- другие источники, не противоречащие законодательству Кыргызской Республики.

8.2. Финансирование подготовки кадров по государственному заказу осуществляется по численности контингента студентов за счет средств республиканского (местного) бюджета.

8.3. Объем бюджетного и внебюджетного финансирования должен обеспечивать возмещение материальных и приравненных к ним затрат на проведение соответствующих профилю вуза работ, формирование средств на выплату заработной платы, создание необходимой материально-технической базы, социальное развитие и материальное стимулирование трудового коллектива в соответствии с действующим законодательством Кыргызской Республики.

8.4. Размер платы за обучение па каждый учебный год определяется сметой расходов, согласованной в установленном законодательством порядке с антимонопольными органами и утверждаемой руководителем вуза.

Сметная стоимость обучения должна включать расходы на проведение и информационное обеспечение учебного, воспитательного и научного процессов, текущее содержание вуза, формирование средств на выплату заработной платы, развитие материально-технической базы и материальное стимулирование работников, социальную поддержку студентов.

Прибыль в стоимость обучения не включается.

Вуз обязан знакомить поступающих с порядком оплаты стоимости обучения (размеры платы за обучение, порядок и сроки ее внесения, взаимная ответственность и санкции за нарушение сроков внесения и размеров оплаты) и отражать его в договорах, заключаемых с обучающимися (заказчиками).

8.5. Размеры и формы оплаты труда, материального стимулирования и материальной помощи всем категориям работников устанавливаются вузом в пределах имеющихся у него средств и в соответствии с Законом Кыргызской Республики "Об образовании".

При этом государственные тарифные ставки и оклады используются как минимальные. Надбавки к государственным ставкам и должностным окладам устанавливаются при обязательной дифференциации оплаты труда работников в зависимости от их квалификации, сложности и условий выполняемых работ, личного вклада каждого работника в результаты деятельности высшего учебного заведения. Приоритетными критериями при оценке эффективности работы педагогических и научных кадров являются уровень знаний студентов, подготовка научно-педагогических кадров, интеграция научного и педагогического процессов, педагогическое творчество и проведение педагогических экспериментов.

8.6. Вуз самостоятельно, в порядке, установленном законодательством Кыргызской Республики и уставом, распоряжается внебюджетными средствами, в том числе валютными, поступающими от его внешнеэкономической деятельности.

Финансовые и материальные средства вуза не подлежат изъятию, если

иное не предусмотрено законодательством Кыргызской Республики.

Финансовые средства, не использованные и текущем году (квартале, месяце), не могут быть зачтены в объем финансирования этого учебного заведения на следующий год (квартал, месяц).

8.7. Имущество, в том числе здания и сооружения государственного вуза, находится в его оперативном управлении и не подлежит изъятию для использования в необразовательных целях, за исключением случаев, определенных Правительством Кыргызской Республики.

Вуз самостоятельно развивает материально-техническую базу в пределах средств, выделенных на выполнение государственного заказа, а также за счет собственных средств и других законных источников.

IX. Общественные организации, действующие в вузах

9.1. В вузе могут создаваться общественные организации (кроме политических и религиозных), деятельность которых соответствует основным направлениям его работы.

Взаимоотношения с общественными организациями регулируются договорами и уставом вуза в соответствии с законодательством Кыргызской Республики.

9.2. Интересы обучающихся в вузе могут представлять их общественные объединения и организации.

9.3. Вуз может входить в состав комплексов, объединений (ассоциаций, союзов), являющихся юридическими лицами и действующих на основании своих уставов и в соответствии с законодательством Кыргызской Республики.

9.4. Государственно-общественные объединения типа учебно-методических, научно-методических, научно-технических и других советов и комиссий создаются и осуществляют свою деятельность в соответствии с положениями о них, утверждаемыми Министерством образования и культуры Кыргызской Республики.

Рекомендации этих объединений учитываются в деятельности ученых советов вузов и государственными органами управления.

X. Международная и внешнеэкономическая деятельность вузов

10.1. Вуз вправе участвовать в международном сотрудничестве в области высшего и послевузовского образования, устанавливать прямые связи с зарубежными и международными учреждениями, предприятиями и организациями, осуществлять межгосударственные и международные образовательные, научные и научно-исследовательские программы в установленном законодательством Кыргызской Республики порядке.

В этих целях учебные заведения могут:

- входить в международные общественные (неправительственные) образовательные объединения и организации;
- заключать с иностранными партнерами договоры о совместной деятельности, которые не могут рассматриваться как международные договоры Кыргызской Республики.

10.2. Подготовка, переподготовка и повышение квалификации иностранных граждан в вузах Кыргызской Республики, а также подготовка, переподготовка и повышение квалификации граждан Кыргызской Республики, работа научно-педагогических кадров в других странах и вне квот, установленных Правительством Кыргызской Республики по соответствующим межгосударственным соглашениям, осуществляются по прямым договорам, заключенным высшими учебными заведениями с иностранными гражданами и иностранными юридическими лицами.

См.:

Положение об обучении иностранных граждан в организациях высшего профессионального образования Кыргызской Республики (утверждено приказом Минобразования КР от 30 июня 2004 года N 482/1)

10.3. Вуз вправе в порядке, установленном законодательством Кыргызской Республики, заниматься внешнеэкономической деятельностью, предусмотренной уставами и направленной на выполнение их основных задач.

10.4. Международные вузы и их филиалы открываются в соответствии с международными соглашениями.

10.5. Все виды международной деятельности осуществляются на основе договоров (если иное не предусмотрено международными соглашениями, заключенными Кыргызской Республикой с соответствующим государством), не противоречащих законодательству Кыргызской Республики.

Кыргыз Республикасынын кесиптик жогорку билим берүүнүн билим берүүчү уюмдары жөнүндө
ЖОБО

(КР Өкмөтүнүн 2009-жылдын 5-мартындагы N 148, 2013-жылдын 19-апрелиндеги N 209 токтомдорунун редакцияларына ылайык)

I. Жалпы жоболор

1.1 Кыргыз Республикасынын кесиптик жогорку билим берүүнүн билим берүүчү уюмдары жөнүндө Жобо (мындан ары - Жобо) "Билим берүү жөнүндөгү" Кыргыз Республикасынын Мыйзамын ишке ашыруу максатында иштелип чыкты.

1.2. Кыргыз Республикасынын кесиптик жогорку билим берүүнүн билим берүүчү уюмдары жөнүндө (мындан ары - жогорку окуу жайлар) "Билим берүү жөнүндөгү" Кыргыз Республикасынын Мыйзамына ылайык жогорку, жогорку окуу жайдан кийинки жана кошумча кесиптик билим берүү кесиптик билим берүү программаларын, ошондой эле кесиптик орто жана жалпы орто билим берүү программаларын ишке ашыруу максатында түзүлгөн окуу-илимий уюму болуп эсептелет.

Жогорку окуу жайы (мындан ары - жож) юридикалык тараптын беделине (статусуна), өзүнчө балансы жана өзүнүн аталышы бар мөөргө ээ болгон билим берүүчү уюм болуп эсептелет.

Жождун бедели анын түрүнө, уюштуруучулук укуктук формасына,мамлекеттик аккредитациясына (аттестациясына) жараша аныкталат жождун бедели анын аталышына кошулуп жазылат.

Жождун аталышы аны түзүүдө белгилениши, бедели (статусу) өзгөргөндө да милдетүү түрдө өзгөрөт.

Өзгөчө шарттардан башка учурларда жаңы түзүлгөн жож алгачкы ирээтте институттун беделин алат, жождун бедели менен аталышынын өзгөрүшү мамлекеттик аккредитациядан (аттестациядан) кийин ишке ашырылат.

1.3. Жождун негизги милдеттери:

- адамдын интеллектуалдык, маданий жана адеп-аклектик өнүгүүсүндө жогорку билим же жождон кийинки кесиптик билим алуусунун талаптарын канааттандыруу;

- илимий-педагогикалык кызматкерлер менен окуп жаткандардын биргелешкен чыгармачылык иш-аракеттеринин натыйжасында фумдаменталдык жана прикладдык илим менен искусстволорду өнүктүрүү, алынган натыйжаларды билим алуу процессинде пайдалануу;

- жогорку билимдүү адистерди, ошондой эле жогорку квалификациялуу илимий-педагогикалык кадрларды даярдоо, кайра даярдоо жана алардын квалификациясын жогорулатуу;

- окуп жаткандарга жарандык позицияны жана чыгармачылык активдүүлүктү калыптандыруу;

- калк арасында билимди жайылтуу, мамлекеттин интеллектуалдык потенциалын жогорулатуу;

- коомдун адеп-аклектик, маданий жана илимий байлыктарын сактоо жана көбөйтүү;

- мамлекеттик жождо адистерди даярдоонун мамлекеттик заказдарын аткаруу болуп эсептелет.

1.4. Жогорку билим берүү жалпы орто же кесиптик орто билимдин базасында, университеттерде, академияларда, институттар менен адистештирилген жогорку окуу жайларында (консерваторияда, аскердик жогорку окуу жайларында ж.б.) ишке ашырылат.

Университет - жож:

- даярдоо багыттарынын (адисттиктердин) кеңири спектри боюнча жогорку жана жождон кийинки билим берүү программасын ишке ашырат;

- илимдин кеңири спектри боюнча фундаменталдуу жана прикладдык изилдөөлөрдү аткарат;

- жогорку билимдүү адистерди даярдоо жана кайра даярдоо, алардын квалификациясын жогорулатуу, ошондой эле илимий жана илимий-педагогикалык кызматкерлерди (илимдин кандидаттары менен докторлорун) даярдоону ишке ашырат;

- өзүнүн профилдери боюнча илимий жана илимий-методикалык борбор болуп эсептелет.

Академия - жож:

- илимий иш-аракеттердин тармактары боюнча жогорку жана жождон кийинки билим берүүнүн билим берүү программаларын ишке ашырат;

- илим же маданият тармактары боюнча фундаменталдык жана прикладдык изилдөөлөрдү аткарат;

- адистерди даярдоону жана кайра даярдоону, жогорку билимдүү кызматкерлердин квалификациясын жогорулатууну, ошондой эле илимий жана илимий-педагогикалык кадрларды даярдоону ишке ашырат;

- өзүнүн тармактык иш-аракеттери боюнча илимий жана илимий-методикалык борбор болуп эсептелет.

Институт - жож же университеттин, академиянын структуралык бөлүмү:

- жогорку билимдин билим берүүчү программаларын жана жождон кийинки билим берүү программаларын ишке ашырат;

- адистерди даярдоону, кайра даярдоону, жогорку билимдүү кызматчылардын квалификациясын жогорулатууну, кесиптик иш-аракеттин белгилүү бир тармагы үчүн илимий , илимий педагогикалык кадрларды даярдоону ишке ашырат;

- адистерди даярдоо профили боюнча фундаменталдык жана прикладдык мүнөздөгү илимий изилдөөлөрдү аткарат.

Адистештирилген жож (консерватория, аскердик жогорку окуу жайы ж.б.) чакан профилдеги жож:

- жогорку билим берүүнүн жана жождон кийнки билим берүү программаларын ишке ашырат;

- жогорку билимдүү кызматчыларды даярдоону, кайра даярдоону жана квалификациясын жогорулатууну, илим жана илимий-педагогикалык кадрларды кесиптик иш-аракеттин белгилүү бир профили үчүн даярдоону ишке ашырат;

- прикладдык илим изилдөөлөрдү аткарат.

1.5. Жож өзүнүн менчиктик формасына карабастан, Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлигинин көзөмөлүндө болот.

1.6. Жождун уставы "Билим берүү жөнүндөгү" Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын жана Кыргыз Республикасынын башка ченемдик укук актылары менен ушул Жобонун негизинде иштелип чыгат.

Жождун уставы уюштуруучусу (уюштуруучулары) (тарабынан бекитилет, Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында белгиленген тартипте юридикалык тарап катарында мамлекеттик катоодон өтөт. Ушундай эле тартипте жождун уставына өзгөртүүлөр жана толуктоолор (кошумчалар) киргизилет.

1.7. Жалпы чогулуш, камкорчулук, окумуштуулар, педагогдук жана башка кеңештер же комитеттер билим берүү уюмдарын өз алдынча башкаруунун формасы болуп саналат.

(КР Өкмөтүнүн 2013-жылдын 19-апрелиндеги N 209 токтомунун редакциясына ылайык)

1.8. Окумуштуулар кеңешин, камкордук кылуучу кеңеши менен каржылоо комиссиясын шайлоонун жана иш-аракеттерин уюштуруунун тартиби, алардын тутуму менен ыйгарым укуктары, жождун уставы Кыргыз Республикасынын тийиштүү жоболору жана ченемдик-укуктук актылары тарабынан аныкталат.

1.9. Жожду түздөн-түз анын жетекчиси (ректору, президенти, начальниги, директору) башкарат.

Кыргыз Республикасынын Ички иштер министрлигинин жана Кыргыз Республикасынын Коргоо министрлигинин адистештирилген мамлекеттик жогорку окуу жайларынын жетекчилерин кошпогондо, мамлекеттик жогорку окуу жайынын жетекчиси (ректору) альтернативдик негизде мамлекеттик жогорку окуу жайдын жамаатынын жалпы жыйынында илимий даражасы жана наамы, ошондой эле тиешелүү квалификациясы бар адистердин ичинен жашыруун добуш берүү менен жөнөкөй көпчүлүк добуш менен шайланат.

Мамлекеттик жождун окуу иштери боюнча проректорлору жождун жетекчисинин сунушу боюнча Кыргыз Республикаснын Билим берүү жана илим министрлиги тарабынан дайындалышат.

Мамлекеттик жождордун структуралык бөлүмдөрүнүн жетекчилери жождун тийиштүү профилдеги жана квалификациясындагы окумуштуулук даражасы бар адистеринин ичинен контракттык конкурстук негизде жождун уставы тарабынан белгиленген тартипте дайындалат.

Эгерде, мамлекеттик жождун жетекчиси тарабынан Кыргыз Республикасынын окуу, илимий, каржылоо-чарба иштери жана кадрлар менен иштөө жаатындагы мыйзамдын бузулгандыгы белгиленген тартипте текшерүүдө байкалган болсо, анда ал жетекчи мөөнөтүнөн мурда ээлеген кызматынан бошотулат.

Мамлекеттик жождун жетекчиси, ошондой эле, эгерде жож мамлекеттик аккредитациядан (аттестациядан) өтпөгөн болсо, же анын бедели (статусу) төмөндөгөн болсо, ал мөөнөтүнөн мурда кызматынан бошотулат.

Мамлекеттик жождун жетекчиси мөөнөтү бүтө электе бошотулган учурда ал участоктордо түздөн-түз жооп берген анын орун басарлары да кызматынан бошотулат.

Мамлекеттик эмес жождорду тийиштүү окумуштуулук даражасы бар тийиштүү профилдеги жана квалификациядагы адистердин ичинен дайындалган жетекчи (ректор, президент, начальник, директор) ишке ашырат. Жетекчини дайындоонун жана ага берилген пикирдин процедурасы, ошондой эле мамлекеттик эмес жождун жетекчисинин ыйгарым укуктары "Билим берүү жөнүндөгү" Кыргыз Республикасынын Мыйзамына жана Кыргыз Республикасынын башка ченемдик-укук актыларына ылайык аныкталып, жождун уставында жазылат.

(КР Өкмөтүнүн 2009-жылдын 5-мартындагы N 148, 2013-жылдын 19-апрелиндеги N 209 токтомдорунун редакцияларына ылайык)

1.10. Жождун жетекчиси (ректору, президенти, начальниги, директору):

- жождун иш-аракеттеринин натыйжаларына, адистердин даярдыгы менен билим сапаттарынын мамлекеттик билим берүү стандарттарынын талаптарына ылайыктуулугуна, жождун илимий, каржылоо жана чарба иш-аракеттеринин жыйынтыктарына жооп берет;

- Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык жождун атынан башка уюмдардын бардыгында өзүн таанытат, жождун мүчөлөрү менен акча каражаттарына буйрук кылып, келишимдерди түзүү менен ишеним каттарды берет, банкттарда эсеп-кысап эсептерин ачат жана кредиттерди бөлүштүрүүнү башкарат;

- жождун уставына ылайык анын кадрдык тутуму менен структурасын калыптандырат;

- жождун компетенциясынын чегинде буйрук чыгарат, көрсөтмө берет;

- жождун уставы тарабынан каралган функциялар менен укуктуулуктарды аткарат.

1.11. Жож өзүнүн уставынан келип чыккан маселелер боюнча ченемдерди калыптандырууга жана иш-аракеттерди жүзөгө ашырууга укуктуу. Жождун окуу процессин уюштуруусуна, илимий жана чарба иш-аракеттерин жүргүзүүсүнө мамлекеттик органдар менен билим берүү башкармалыгынын кийлигишүүсү Кыргыз Республикасынын ченемдик-укук актыларында көрсөтүлгөн учурларда гана жол берилет.

1.12. Жож өзүнүн иш-аракетеринин жыйынтыктарына оперативдүү бухгалтердик жана статистикалык эсеп жүргүзүүнү ишке ашырып, өзү баш ийген органдарга белгиленген тартипте отчет берет.

II. Жождорду түзүү, кайра уюштуруу жана жоюу

2.1. Мамлекеттик билим берүүнүн стандарттарын сактоо шартында мамлекеттик бийлик жана өз алдынча башкаруу органдары, юридикалык жактар менен жеке адамдар, эл аралык келишимдерге ылайык чет мамлекеттер менен эл аралык уюмдар жожду уюштуруучулардан боло алышат.

2.2. Кыргыз Республикасынын Куралдуу Күчтөрү, Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында тарабынан аскер кызматы каралган министрликтери жана аткаруу бийлигинин башка органдары үчүн кесиптик билим берүүчү программаларды ишке ашыруучу жождор Кыргыз Республикасынын Президенти тарабынан түзүлөт.

2.3. Мамлекеттик жождордун уюштуруучулары Кыргыз Республикасынын Өкмөтү эсептелет.

(КР Өкмөтүнүн 2009-жылдын 5-мартындагы N 148 токтомунун редакциясына ылайык)

2.4. Мамлекеттик эмес жож Кыргыз Республикасынын Жарандык кодекси, "Билим берүү жөнүндө" Кыргыз Республикасынын Мыйзамы, Кыргыз Республикасынын башка ченемдик укук актылары менен уюштуруучулар тарабынан белгиленген тартипте түзүлөт, кайра уюштурулат жана жоюлат.

2.5. Жож тийиштүү окуу жана материалдык-техникалык, илимий-педагогикалык кадрлар, окутуу-методикалык жана маалымат базасы болгондо гана уюштурулушу мүмкүн.

2.6. Кесиптик жогорку билим берүүнүн кесиптик билим берүү программасын (жождон кийинки билим берүү программасынан башкаларын) ишке ашыруу укугун жаңы түзүлүп жаткан жож билим берүү иш-аракеттерине лицензия алган учурдан баштап алат, ал эми квалификация менен академиялык даражаны жана билим жөнүндөгү мамлекеттик үлгүдөгү документтерди берүү укугун - мамлекеттик аккредитациядан (аттестациядан) өткөндөн кийин жана каржылоо-чарба жаатындагы иш-аракетте юридикалык тараптын укуктуулугу сыяктуу документтер анын юридикалык тарап катарында мамлекеттик каттоодон өткөн күндөн баштап берилет.

2.7. Жождон кийинки кесиптик билим берүү программасынан ишке ашыруу (жактоочуларды, аспиранттарды, докторлорду даярдоо) укугун мамлекеттик аккредитациядан (аттестациядан) өткөндөн кийин алат.

2.8. Жождорду лицензиялаштыруу окуу-методикалык, материалдык-техникалык базанын жана билим берүүчү иш-аракеттерди жүргүзүү үчүн профессордук-окутуучулар курамынын бар экендиги текшерүү максатында жүргүзүлөт, ал эми бүтүрүүчүлөргө мезгил-мезгили менен жүргүзүлүп жаткан мамлекеттик аккредитациядан (аттестациядан) (5 жылда 1 ден кем эмес) өткөндөн кийин документ берүүгө укук берилет. Мамлекеттик аттестациядан өтпөй калган жождор билим жөнүндөгү мамлекеттик үлгүдөгү документтерди берүү укугунан ажыратылат.

2.9. Жождор менен программаларды лицензиялаштыруудан жана мамлекеттик аккредитациядан (аттестациядан) өткөрүүнүн тартиби Кыргыз Республикасынын Өкмөтү бекиткен Лицензиялаштыруу жана жождорду мамлекеттик аккредитациядан (аттестациядан) өткөрүү жөнүндөгү жоболор менен аныкталат.

2.10. Жожду кайра уюштурууда жана анын беделин өзгөртүүдө жождун уставына тийиштүү өзгөртүүлөр (толуктоолор) киргизилет.

III. Жогорку окуу жайларынын структурасы

3.1. Жождордун структураларын алардын каражаттарына жараша ушул жобо жана устав тарабынан белгиленген тартипте калыптандырылат.

3.2. Жождордо юридикалык тараптын филиалдын бедели бар структуралык бөлүмдөр түзүлүшү мүмкүм, алар өз-өзүнчө мүлк менен камсыз кылынат. Жождун структуралык бөлүмдөрүнө филиалдар менен бөлүмдөрдү түзүүгө укук берилбейт.

Бир жождун алкагында студенттерди окутуу, кадрларды даярдоо жана кайра даярдоо боюнча бир багыттагы же бир адистиктеги (институттарды, борборлорду, факультеттерди) кайталоочу структуралык бөлүмдөрдү түзүүгө жол берилбейт.

жождордун бардык илимий, конструктордук, өндүрүштүк ж.б. бөлүмдөрү билим берүү иш-аракеттерин жүргүзүүгө милдеттүү.

3.3. Жождордун структуралык бөлүмдөрү белгиленген тартипте жалпы орто жана кесиптик жогорку билим берүү программаларын, ошондой эле кошумча жана жождон кийинки билим берүү программаларын ишке ашыра алышат.

Жалпы орто жана кесиптик орто билим берүү программаларын ишке ашырып жатышкан структуралык бөлүмдөр билим берүү маселелеринде тийиштүү билим берүү уюмунун укуктуулугу болушу керек.

3.4. Жож, анын бардык структуралык бөлүмдөрүн кошуп алганда, окутуу-илимий-өндүрүштүк бирдиктүү комплекс катарында иштейт.

Жож өзү түзгөн структуралык бөлүмдөрдөгү окуу жана илимий процесстердин натыйжалуулугуна, ошондой эле структуралык бөлүмдөр жөнүндөгү жоболор менен белгиленген башка милдеттенмелер боюнча жооп берет.

Жождун структуралык бөлүмдөрүнүн ортосундагы өз ара мамилелеринин формасы окутуу-илимий өндүрүштүк комплекс катарында жождун уставы тарабынан белгиленет.

3.5. Юридикалык тараптын жана филиалдын бедели бар жождун структуралык бөлүмдөрү мыйзам тарабынан белгиленген тартипте жождун өзү тарабынан түзүлөт, кайра уюштурулат жана жоюлат.

IV. Жождун окутуу иш-аракеттери

4.1. Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан бекитилүүчү Кыргыз Республикасынын жогорку билим берүүнүн багыттары менен адистиктеринин Тизмесине ылайык жождордо адистерди даярдоо иштери жүзөгө ашырылат.

(КР Өкмөтүнүн 2013-жылдын 19-апрелиндеги N 209 токтомунун редакциясына ылайык)

4.2. Кесиптик билим берүү программаларынын багыттары же адистиктери менен деңгээлдери, шарттарынын ченемдик чектеринин, ошондой эле окуп жаткандардын контингентинин чеги лицензиялаштыруу менен мамлекеттик аккредитациялоонун (аттестациялоонун) жыйынтыгы боюнча Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги тарбынан белгиленет.

4.3. Жаңы багыттар менен адистиктерди ачуу жана каржылоо мамлекеттик билим берүү стандарттарынын талаптарына ылайык алардын мазмуну менен окуу процессин уюштуруунун жыйынтыктары боюнча уюштуруучу тарабынан ишке ашырылат.

4.4. Жож мамлекеттик заказ боюнча кадрларды даярдоону республикалык (жергиликтүү) бюджеттен каржылоо сыяктуу эле, окутуунун акысын төлөөчү жеке адамдар же юридикалык тарап менен түзүлгөн келишим боюнча кадрларды даярдоону ишке ашырат.

Окутуунун кайсы формасы болсо да, алдын ала лицензияны алуу жана мамлекеттик билим берүүнүн стандарттарынын талаптарын аткаруу милдеттүү болуп эсептелет.

4.5. Мамлекеттик заказ боюнча адистерди даярдоо планы Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги тарабынан аныкталат. Адистерди келишимдердин негизинде даярдоонун планы болсо, студенттердин контингенттеринин белгиленген чегинин негизинде Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги менен макулдашуу боюнча жож тарабынан түзүлөт.

(КР Өкмөтүнүн 2013-жылдын 19-апрелиндеги N 209 токтомунун редакциясына ылайык)

4.6. Билим берүүнүн багыттары же адистиктери боюнча мазмуну жож тарабынан мамлекеттик билим берүү стандарттардын тийиштүү талаптарынын негизинде аныкталып, ал милдетүү түрдө

аткарылат. Белгиленген тартипте жож мамлекеттик билим берүүнүн стандарттарынын беделинин төмөндөп кетишине же белгиленген тартипте кайра уюштурулушуна (жоюлушуна чейинки талаптардын аткарылышына) жооп берет.

4.7. Жождогу окуу процесси окутуунун педагогикалык жактан негизделген каражаттарын, формалары мемен ыкмаларын тандап алуу жолу менен түзүлөт.

Сырттан, күндүзгү-сырттан (кечки), дистанциялык жана экстернаттык формада кесиптик жогорку билим берүүнүн кесиптик билим берүү программаларын ишке ашыруу сырттан, күндүзгү-сырттан жана дистанциялык формада экстернат формасында даярдоого тыюу салынган жана Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги тарабынан бекитилүүчү Тизменин багыттары же адистиктери боюнча ишке ашырылат.

Билим берүүнүн бардык формалары менен деңгээлдери боюнча сабактардын негизги түрлөрү мамлекеттик билим берүүнүн стандарттарын аткарууну камсыз кылуучу окуу пландары менен программалары тарабынан аныкталат. Сабактардын негизги түрлөрүнөн тышкары жождор студенттердин кызыкчылыктары менен чыгармачылык жөндөмдөрүн өнүктүрүүгө багытталган кошумча кызмат (тейлөө) түрүндөгү факультативдлк ж.б. сабактарды да киргизе алышат.

4.8. Окутуу тилдери окутуунун жогорку сапатын камсыз кылуу, студенттердин өтүнүчтөрүн канааттандыруу милдеттеринен келип чыккандыктан, кадрлар жана окуу процесстери боюнча колдо бар мүмкүнчүлүктөрдү эске алуу менен жождор тарабынан белгиленет.

4.9. Окутуунун мөөнөтү, окуу жылынын башталышы менен аякталышы, студенттердин милдетүү түрдөгү окуу сабактарынын апталык өлчөмү (нагрузкасы), сыноо сессиялары менен каникулдардын мөөнөтү, ошондой эле практикалык окутуу менен жыйынтыктоонун формалары мамлекеттик билим берүүнүн стандарттарынын талаптарына ылайык окуу пландары тарабынан белгиленет. Аудитордук сабактардын (академиялык сааттын) узактыгы 40-50 мүнөттүн ичинде жождун уставы тарабынан белгиленет.

Окуу процессин уюштуруу окутуунун жогорку сапатын камсыз кылууну студенттердин окуусунуи коопсуздук жана турмуш-тиричилик шарттарын түзүүдөн келип чыккан маселелер эске алынуу менен ишке ашырылат.

4.10. Жогорку кесиптик билим берүүнүн кесиптик билим берүү программалары боюнча алгачкы ирээт окутуу (анын ичинде экстернат формада да) биринчи жогорку билим алганга тете болуп эсептелет.

4.11. Студенттердин маалыматтуулугу кесиптик билими менен дагдылыгы (машыккандыгы) Кыргыз Республикасынын тийиштүү ченемдик-укук актылары тарабынан белгиленген баалар менен мамлекеттик үлгүдөгү билим жөнүндөгү документтерде аныкталат. Студенттердин маалыматын, билимин жана кесипти окутуунун этаптар аралыгындагы экспертизалар менен системалардын тартиби жождун уставы тарабынан белгиленет.

4.12. Окуу жылынын сабактары боюнча аттестацияланбай калган студенттер кийинки курска көчүрүлбөйт.

4.13. Мамлекеттик тийиштүү билим берүү стандарттарынын талаптарынын деңгээлинде окуу планы менен программаларын толук өлчөмдө аткарган студенттер мамлекеттик аттестацияны берүүгө киргизилет.

Бүтүрүүчүгө адистиги боюнча квалификация же багыты боюнча (бакалавр, магистр) академиялык даражаларды ыйгаруу жөнүндөгү маселе мамлекеттиик аттестациянынын натыйжалары боюнча чечилет.

4.14. Бүтүрүүчүлөрдүн мамлекеттик аттестациясынын өткөрүүнүн тартиби Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан аныкталат.

(КР Өкмөтүнүн 2013-жылдын 19-апрелиндеги N 209 токтомунун редакциясына ылайык)

4.15. Мамлекеттик каржылоодогу топтун саны билим берүүнүн биринчи жана экинчи курстарында даярдоонун -тийиштүү адистиктери менен багыттарына кабыл алуу пландары тарабынан

аныкталат, бирок 20дан кем эмес болуу керек, ал эми билим берүүнүн андан кийинки курстарында болсо, бөлүнгөн каржылоонун чегинде жождор тарабынан белгиленет. Бюджеттен тышкаркы каражаттардын эсебинен окутулуп жаткан топтун саны бюджеттен тышкаркы каржылоонун өлчөмүнүн чегинде, бирок 25тен көп эмес адам жож тарабынан белгиленет.

V. Жождун илимий иш-аракеттери

5.1. Жождор фундаменталдуу жана прикладдык илимий изилдөөлөрдү милдеттүү түрдө жүргүзүшөт, анткени алар жогорку сапаттагы бакалаврларды, магистрлерди жана кесиптик жогорку билимдүү адистерди даярдоонун негизи болуп эсептелет.

5.2. Мамлекеттик бюджеттин эсебинен (илимий изилдөөлөргө жана долбоорлоо иштерине) каржылануучу илимий иштерди пландаштыруу маселеси белгиленген тартипте бекитилген илимий-изилдөө (илимий-техникалык) программаларына ылайык жож тарабынан ишке ашырылат. Келишимдер боюнча аткаруучулук демилгелүү изилдөөлөрдү, илимий-изилдөө иштерин, ошондой эле башка чыгармачылык иштерди пландаштыруу маселеси Окумуштуулар кеңешинин сунушу боюнча жождун жетекчиси тарабынан бекитилүүчү тематикалык пландарга ылайык жож тарабынан ишке ашырылат.

5.3. Жождогу илимий изилдөөлөрдү уюштуруунун милдеттүү шарттары-илимий интеграция жана окуу процесстерин камсыз кылуу, ошондой эле мамлекеттик аттестация менен мамлекеттик аккредитациянын жыйынтыктары боюнча алынган сертификаттарга ылайык илимий-педагогикалык кадрларды даярдоо болуп эсептелет.

VI. Жождордун студенттери, угуучулары, аспиранттары жана изилдөөчүлөрү

6.1. Белгиленген тартипте жожго кирген жана жогорку билим берүүнүн кайсы деңгээлде болсо да жогорку билим алып жаткандардын студент (курсант) деген бедели болот. Студентке белгиленген тартипте студенттик белет жана зачеттук китепче берилет.

6.2. Студенттерди жожго кабыл алуу, которуу, чыгаруу жана ордуна калыптандыруу Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн ченемдик-укук актылары менен жөнгө салынат.

Мамлекеттик бюджеттин каражаттарынын эсебиннен окуп, өз каалоосу же жөнү бар себептер менен жождон чыгып кеткендер ошондой эле негизде (акысыз) окууга кайра кабыл алынуу укугуна ээ.

(КР Өкмөтүнүн 2013-жылдын 19-апрелиндеги N 209 токтомунун редакциясына ылайык)

6.3. Жожго кабыл алуунун тартиби Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан бекитилүүчү кабыл алуунун эрежелерине ылайык аныкталат.

(КР Өкмөтүнүн 2013-жылдын 19-апрелиндеги N 209 токтомунун редакциясына ылайык)

6.4. Медициналык көрсөтүүлөр ж.б. өзгөчө шарттарда Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан белгиленген тартипте куралдуу күчтөрдүн катарынан алып калуу укугун сактоо менен студентке академиялык эс алуу (отпуск) берилет.

(КР Өкмөтүнүн 2013-жылдын 19-апрелиндеги N 209 токтомунун редакциясына ылайык)

6.5. Күндүз окуу формасындагы студенттер үчүн окуу жылынын ичинде 2 жолу узактыгы 7 апта, бирок 10 аптадан көп змес мөөнөттө каникул берилет.

6.6. Мамлекеттик бюджеттин каражаттарынын эсебинен билим алып жаткан окутуунун күндүзгү формасынын студенттерине Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан белгиленүүчү тартипте стипендия берилет.

Юридикалык тарап жана жеке адам менен түзүлгөн келишимдер боюнча окуп жатышкан студенттер келишимдерде көрсөтүлгөн шарттарга ылайык ал студенттер окууга жиберүүчүлөрдүн эсебинен стипендия алууга укуктуу.

6.7. Жождордун студенттери:

- тийиштүү билим берүүнүн мамлекеттик стандартына ылайык талаптардан кем эмес маалымат жана кесиптик билим алууга;

- мамлекеттик билим берүүнүн тандап алуу жана адисдештирүү боюнча курстарына кабыл алуу стандартынын алкагында жождун тийиштүү бөлүмдөрүнүн макулдугу боюнча окуу жайы тарабынан сунуш кылынган адистиктерди тандоого;

- акы төлөөнүн негизинде ошол окуу жайынын уставы тарабынан аныкталуучу тартипте сабактын кошумча түрлөрүнө катышууга;

- башка кесиптик билим берүүнүн программасына же Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги тарабынан аныкталуучу тартипте башка жождон билимин улантууга;

- Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги тарабынан белгиленген тартипте жекече (индивидуалдык) окуу графиги жана экстернаттык сыноо (экзамен) берүүгө;

- бардык илим-изилдөө иштеринин түрлөрүнө, конференцияларга, симпозиумдарга катышууга, өзүнүн эмгектерин, анын ичинде жождордун басмаларында басып чыгарууга;

- жождун уставы тарабынан аныкталган тартипте бардык окуу, илимий жана башка бөлүмдөрдүн окуу-лабороториялык имараттарынан, китепканаларынан, спорттук курулуштарынан пайдаланууга;

- күндүз окуу формасындагылар куралдуу күчкө кызмат өтөөдөн калууга (отсрочка), Кыргыз Республикасынын мыйзамы тарабынан белгиленген тартипте аскер кесиби боюнча билим алууга;

- Кыргыз Республикасынын калкты эмгек мелен камсыз кылуу чөйрөсүндөгү абал жөнүндө жождун администрациясынан маалымат алууга;

- өзүнүн инсандык сапат касиетин коргоого, өз көз карашы менен ой пикирин эркин жана жеткиликтүү түшүндүрүүгө, окуу жайынын администрациясынын ченемдери боюнча билим берүүнү башкаруу органдары жана административдик органдарга чейин доомат менен кайрылууга;

- жождордун иш-аракеттеринин маселелери боюнча маанилүү чечимдерин чечүүгө жана талкуулоого, коомдук уюмдар менен жождун башкаруу органдары аркылуу ректорду шайлоого катышууга укуктуу.

6.8. Студенттер билим берүү стандарттарынын талаптарынын деңгээлинде теориялык билимге, кесиптик дагдылыкка, билимге, илимий изилдөөлөрдүн азыркы учурдагы ыкмаларына ээ болууга, окуу планы менен окутуу программасы тарабынан белгиленген тапшырмалардын бардык түрлөрүн мөөнөтүндө аткарууга, окуу жайынын уставы менен ички тартип эрежелерин бекем сактоого милдеттүү.

6.9. Студенттер үчүн окуудагы, илимий изилдөө ж.б. иштердеги жетишкен ийгиликтери үчүн материалдык жана моралдык сыйлыктардын ар түрдүү формалары (алардын ичинде атайын аталган ысымдагы стипендиялар да) жождун уставына ылайык жана колдо бар каражаттардын чегинде белгиленет.

Окуу пландарын аткарбагандыгы жана жождун уставы тарабынан белгиленген милдеттерди бузгандыгы үчүн студенттерге тарбиялык мааниси бар чаралар, алардын ичинен студенттердин катарынан чыгарууга чейинки катуу жаза колдонулат.

Ал жазалар, алардын ичинде, ички тартипти бузгандыгы үчүн жождон чыгаруу, студенттерден жазуу түрүндө түшүнүк алгандан кийин колдонулушу мүмкүн.

6.10. Өндүрүштөн бошоп окуган жождун бүтүрүүчүлөрүн ишке орноштуруу Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык ишке ашырылат.

6.11. Жожго чейин даярдыктан өткөн, квалификацияны жогорулатуу жана кесиптик кайра даярдоого медициналык жогорку билими бар адистерди жождон кийинки даярдоонун структуралык бөлүмдөрүндө окуп жаткандар жождун угуучулары болуп эсептелинет.

Угуучулардын укуктук абалы, ошондой эле аларды окутуп жаткан уюм жождордун жетекчилери тарабынан бекитилүүчү тийиштүү структуралык бөлүмдөр жөнүндөгү жоболор менен аныкталат.

6.12. Илимдин кандидаты деген наамы бар жана илимдин доктору деген окумуштуулук даражаны жактоо үчүн докторантурага киргендер - докторантуранын угуучулары болуп эсептелинет.

Кесиптик толук жогорку билими бар жана аспирантурада окуп жаткан илимдин кандидаты деген даражага диссертация даярдап жаткандар - аспиранттар болуп эсептелинет.

Кесиптик толук жогорку билими бар, жожго бекитилген аспирантураны же докторантураны бүтүргөн, аспирантураны бүтүрбөй эле, илимдин кандидаты деген даражаны жактоо үчүн диссертация даярдап жатышкан, ошондой эле илимдин кандидаты деген даражасы бар, илимдин доктору деген даражага диссертация даярдап жаткандар - талаптануучулар болуп эсептелет.

Аспиранттардын, докторанттар менен талаптануучулардын укук абалдары, ошондой эле аларды окутуунун тартиби Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан бекитилүүчү Кыргыз Республикасында жождордон кийин билим берүүнүн жобосу тарабынан аныкталат.

VII. Жождун кызматчылары

7.1. Жождордо илимий-педагогикалык курам (профессордук-окутуучулук курам, илимий кызматкерлер), инженердик-техникалык, административдик-чарба, окуу-тарбия иштерин тейлөөчү ж.б. сыяктуу кызматчы персоналдар каралат.

7.2. Административдик-чарба, инженердик-техникалык, окуу-тарбия, тейлөө ж.б. персоналдар келишим (контракт) негизинде кабыл алынышат. Илимий-педагогикалык тутум контракт - конкурстук негизде жүргүзүлөт. Эмгек келишимин түзүүнүн (5 жылдык мөөнөткө) алдында конкурстук тандоо жүргүзүлөт. Сыпакты жүргүзүүнүн жана келишимдерди (контракттарды) түзүү Кыргыз Республикасынын эмгек жөнүндө мыйзамдарга ылайык жүргүзүлөт.

Жождун окутуучулары менен башка кызатчыларын кабыл алуу жана бошотуу Кыргыз Республикасынын эмгек жөнүндө мыйзамдарга же келишимде (контрактта) көрсөтүлгөн шарттарга ылайык жүргүзүлөт.

7.3. Илимнй-педагогикалык курам:

- алар тарабынан окутулуучу окуу сабактарынын мазмунун мамлекеттик стандарттардын талаптарына ылайык аныктоого;

- окутуунун жана илимдин процесстердин жогорку натыйжалуулугун камсыз кылуучу окутууну жана илимий изилдөөлөрдү жүргүзүүнүн каражаттары менен ыкмаларын эркин тандоого;

- Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык төлөмдүү эмгек эс алууга (отпускка) чыгууга;

- квалификацияны жогорулатуу жана окуу китептерин жазуу үчүн 3 айдан 1 жылга чейин чыгармачылык эс алууга (отпускага) чыгууга, чыгармачылык эс алуунун узактыгы менен мезгилдүүлүгү ал эс алуунун максаты менен каржылоону камсыз кылуу мүмкүнчүлүктөрүнө жараша жождун окумуштуулар кеңеши же контракттын шарттары тарабынан аныкталат.

- өзүнүн кесиптик иш-аракетине тийиштүү уюштуруучулук жана материалдык техникалык жактан камсыз болууга;

- белгиленген тартипте жождун окумуштуулар кеңешин шайлоого катышууга;

- жождун окуу, илимий ж.б. ар түрдүү маселелерин талкуулоого жана чечүүгө катышууга;

- жождун уставы тарабынан белгиленген тартипте имараттын, маалымат фондунун, лабораториялардын, кабинеттердин, китепканалардын, компьютердик класстарын, окуу жана илимий мекемелердин социалдык-тиричилик, маданият ж.б. бөлүмдөрүнүн тейлөө кызматтарынан пайдаланууга;

- Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында белгиленген тартипте жождун администрациясынын буйруктарына доомат коюуга укуктуу.

7.4 Жождун илимий педагогикалык курамы:

- окуу жана илимий процесстердин жогорку натыйжалуулугун жана студенттер тарабынан билим берүү программаларын мамлекеттик стандарттардын талаптарынын деңгээлинде өздөштүрүүлөрүн камсыз кылууга;

- студенттердин өз алдынчалуулугун, демилгелүүлүгүн, чыгармачылык жөндөмдүүлүктөрүн өнүктүрүш жана жогорку адеп-аклектүүлүк ченемдерге көндүрүүгө, учурдагы цивилизация менен демократиялык шарттарында кесиптик сапаттарды, жарандык бекем туруктуулукту (позицияны), жашоого жана эмгекке болгон жөндөмдүүлүктү калыптандырууга;

- өзүнүн билим деңгээли менен квалификациясын такай жогорулатууга студенттерди активдүү тартуу менен илимий изилдөөлөрдү, башка чыгармачылык иштерди жүргүзүүгө, окуу жайынын уставдык ченемдерин аткарууга милдеттүү.

7.5. Административдик-чарба жана башка персоналдын укуктары менен милдеттери Кыргыз Республикасынын эмгек жөнүндөгү мыйзамдары, жогорку окуу жайынын уставы жана ички тартип эрежелерин, кызматтык инструкциялары менен ишке ашырылат.

7.6. Илимий-педагогикалык жана илимий кадрларды даярдоо төмөнкү:

- докторантура (аспирантура, адьюктура ж.б.)

- илимдин доктору деген окумуштуулук даражанын диссертацияларын даярдоо үчүн илимий кызматчыларды кызматка которуу;

- илимдин кандидаты жана доктору деген окумуштуулук даражаны жактоого диссертацияларды даярдоо жана жактоо үчүн жактоочуларды жожго бекитүү;

- диссертациянын үстүндө иштөөнү бүтүрүү үчүн чыгармачылык эс алууга (отпускка) чыгуу формаларында ишке ашырылат.

-Илимий педагогикалык кадрларды кайра даярдоо жана алардын квалификациясын жогорулатуу иштери белгиленген тартип боюнча жождордун атайын бөлүмдөрүндө, ошондой эле кадрлардын квалификациясын жогорулатуу жана аларды кайра даярдоочу окуу жайларында ишке ашырылат.

Илимий-педагогикалык кадрларды даярдоону уюштуруу Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан бекитилүүчү Кыргыз Республикасында жождон кийинкн билим берүү жөнүндө жобо менен белгиленет.

7.7. Окутуучулар өзүнүн негизги кызматы менен бирге бир эле учурда бирөөнүн ордуна иштөө (совместительство) шарттарында кошумча: кафедра башчысынын, декандын (анын орун басарынын), бөлүм башчысынын, аспирантура, практика жана методика башчыларынын милдеттерин аткара алышат.

Бирөөнүн ордуна иштөө шарттарындагы кызматты аткаруу максатында административдик тутум алышат. Бул иштерди аткаруунун шарттары Кыргыз Республикасынын эмгек жөнүндө мыйзамдары жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн ченемдик актылары менен шартталат.

(КР Өкмөтүнүн 2013-жылдын 19-апрелиндеги N 209 токтомунун редакциясына ылайык)

VIII. Жождордун каржылоо-чарбалык иш-аракеттери

8.1. Жождун каржылоо булактары:

- мамлекеттик заказ боюнча адистерди даярдоонун зсебинен каржылануучу республикалык жана жергиликтүү бюджеттер;

- уюштуруучулардын жана өз каражаттары, алардын ичинде валюталык каражаттар да бар, билим берүүдөн, консультациялардан илимий-изилдөө, басып чыгаруу, коммерциялык-өндүрүш ж.б. мыйзамдуу иш-аракеттерден түшкөн каражаттар;

- ишканалар, уюмдар, коомдук фондулар, жеке адамдар (анын ичинде чет өлкөлүктөр да) тарабынан түшкөн каражаттар;

- мамлекеттик жана коммерциялык банктар тарабынан берилүүчү кредиттер;

- окутуудан түшкөн каражаттар;

- кадрларды даярдоо боюнча юридикалык тараптар жана жеке адамдар менен түзүлгөн келишимдер боюнча түшкөн каражаттар;

- Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына каршы келбеген башка каражаттар жождун каражаттарынын негизги булактары болуп эсептелет.

8.2. Мамлекеттик заказ боюнча кадрларды даярдоону каржылоо студенттердин контингентинин санына жараша республикалык (жергиликтүү) бюджеттин эсебинен ишке ашырылат.

8.3. Бюджеттик жана бюджеттен тышкары бюджеттин эсебинен каржылоонун өлчөмү аларга теңдештирилген материалдык чыгымдарды жождун профилине туура келген иштерди өткөрүүнү, эмгек акыны төлөө үчүн каражаттарды топтоону, жожго зарыл материалдык-техникалык базаны түзүүнү Кыргыз Республикасынын колдонуудагы мыйзамдарына ылайык эмгек жамааттын социалдык жактан өнүктүрүүнү жана материалдык жактан кызыктырууну (стимулдаштырууну) камсыз кылуусу керек.

8.4. Окуткандыгы үчүн жыл сайын акы төлөөнүн өлчөмү мыйзам тарабынан белгиленген тартипте монополияга каршы органдар менен макулдашылып, жождун жетекчиси тарабынан бекитилүүчү смета тарабынан аныкталат.

Окутуунун сметалык наркы өзүнө окуу тарбия жана илимий процесстердеги өткөрүүнүн чыгымдарын жана маалымат менен камсыз кылууну, жожду утурумдук кармоому, эмгек акы төлөөнү, материалдык техникалык базаны өнүктүрүүнү жана кызматчыларды материалдык жактан кызыктырууну жана студенттерди социалдык жактан колдоону камтууга тийиш. Түшкөн пайда (прибыль) окутуунун наркына кирбейт.

Окууга кирүүчүлөрдү жож окутуунун наркын төлөөнүн тартиби менен (окутуу үчүн төлөнүүчү анынын өлчөмүн, аны төлөөнүн тартиби менен мөөнөтүн, акы төлөөнүн мөөнөтү менен төлөнүүчү сумманын өлчөмүн бузгандыгы үчүн өз ара жоопкерчилик, санкция ж.б.) окуп жаткандардын заказчылар менен түзүлүүчү келишимдерде чагылдырылышы керек.

8.5. Кызматчылардын бардык категорияларына эмгек акы төлөөнүн, материалдык кызыктыруунун жана материалдык жардамдын өлчөмү менен формасы жождо бар каражаттардын чегинде жана "Билим берүү жөнүндөгү" Кыргыз Республикасынын Мыйзамы тарабынан белгиленет.

Мындай учурларда, мамлекеттик тариф ставкасы менен бекитилген айлык акы (оклад) эң төмөнкү айлык акы (оклад) болуп пайдаланылат. Мамлекеттик ставкалар менен айлык акылар квалфикациясына, аткаруучу иш-аракеттеринин татаалдыгы менен шарттарына, жогорку окуу жайынын иш-аракеттеринин иатыйжаларына жана ар бир кызматчынын кошкон салымына жараша кызматчылардын эмгек акысын төлөөнү милдеттүү түрдө дифференциациялоо белгиленет. Педагогикалык жана илимий кадрлардын эмгегинин натыйжалуулугун баалоодо студенттердин билим деңгээли, илимий педагогикалык кадрларды даярдоо, илимий жана педагогикалык процесстерди интеграциялоо, педагогикалык чыгармачылык жана педагогикалык тажрыйбаларды жүргүзүү маселелери приоритеттүү критерийлерден болуп зсептелет.

8.6. Кыргыз Республикасынын мыйзамдары жана уставы менен белгиленген тартипте жож өзүнүн тышкы экономикалык ишаракеттеринен түшүүчү бюджеттен тышкаркы каражаттарды, анын ичинде валюталык каражаттарды да, өз алдынча башкарат.

Эгерде, Кыргыз Республикасынын мыйзамдары тарабынан каралбаган болсо, анда жождун каржы жана материалдык каражаттарын анын эсебинен алып таштоого болбойт.

Өтүп жаткан жылда (чейректе - кварталда, айда) пайдаланылбай калган каражаттар кийинки жылга (чейрекке, айга) ал окуу жайынын каржылоочу өлчөмүнө киргизилип эсептелбейт.

8.7. Жождун оперативдүү башкаруусундагы мүлк, анын ичинде, мамлекеттик жождун имараттары менен курулуштары билим берүүдөн башка максаттар үчүн пайдаланууга, Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан аныкталган жагдайлардан башка учурларда, жол берилбейт.

Мамлекеттик заказдарды аткарууга бөлүнгөн каражаттардын чегинде, ошондой эле өзүнүн менчик каражаттары менен башка мыйзамдуу булактарынын эсебинен жождун материалдык-техникалык базасын өз алдынча өнүктүрөт.

IX. Жождордо иштеп жаткан коомдук уюмдар

9.1. Жождун жүргүзүп жаткан негизги иш-аракеттеринин багыттарына туура келген коомдук уюмдардын (саясы, динийлерден башкасы) түзүлүшү мүмкүн.

Коомдук уюмдар менен болуучу өз ара мамиле жождун келишимдери менен уставы тарабынан Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык жөнгө салынат.

9.2. Жождо окуп жаткандардын таламдарын алардын коомдук бирикмелери менен уюмдары талашат.

9.3. Жож юридикалык тарап катарында эсептелиши, өздөрүнүн уставдарынын негизинде жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык иш алпарып жатышкан комплекстердин, бирикмелердин (ассоциациялардын, кошундардын) тутумуна кириши мүмкүн.

9.4. Окутуу-методикалмк, илимий-методикалык, илимий-техникалык, мамлекеттик коомдук бирикмелер түрүндөгү ж.б. кеңештер менен комиссиялар түзүлүп, өздөрүнүн иш-аракеттерин Кыргыз Республикасынын Билим жана маданият министрлиги тарабынан бекитилүүчү жоболорго ылайык ишке ашырышат.

X. Жождордун эл аралык жана тышкы экономикалык иш-аракеттери

10.1. Жогорку жана жождон кийинки билим берүү жаатындагы эл аралык кызматташтыкка катышууга, чет өлкөлүк жана эл аралык мекемелер, ишканалар жана уюмдар менен байланыш түзүүгө, мамлекеттер жана эл аралык билим берүү, илимий жана илимий-изилдөө программаларын Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык тартипте ишке ашырууга укуктуу.

Ушул максатта окуу жайлары:

- эл аралык коомдук (бейөкмөт) билим берүүчү бирикмелерге жана уюмдарга кирүүгө;

- Кыргыз Республикасынын эл аралык келишимдери катарында каралуучу чет элдик өнөктөр менен бирдикте кызматташуу жөнүндө келишимдерди түзөт.

10.2. Чет өлкөлүк жарандарды Кыргыз Республикасынын жождорунда даярдоо, кайра даярдоо жана алардын квалификациясын жогорулатуу, ошондой эле Кыргыз Республикасынын жарандарын алардын жождорунда даярдоо, кайра даярдоо жана квалификациясын жогорулатуу, квотадан тышкары кыгызстандык илимий-педагогикалык кадрлардын башка өлкөлөрдө иштөөсү Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан белгиленген мамлекеттер арасында түзүлгөн тийиштүү макулдашуулардын жогорку окуу жайлары, чет элдик жарандар жана юридикалык тараптар менен тике түзүлгөн келишимдер менен ишке ашырылат.

10.3. Жождор Кыргыз Республикасынын мыйзамдары менен белгиленген тартипте жождордун негизги милдеттерин аткарууга багытталган уставдары тарабынан каралган - тышкы экономикалык иш-аракеттерди жүргүзүүгө укуктуу.

10.4. Эл аралык жождор жана алардын филиалдары эл аралык макулдашууларга ылайык ачылат.

10.5. Эл аралык иш-аракеттердин бардык түрлөрү тийиштүү мамлекеттер менен түзүлгөн эл аралык макулдашуулар тарабынан каралбай, Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына карама-каршы келбесе, анда келишимдердин негизинде ишке ашырылат.